

**Sermones: Petri Hieremie Panormitani ex Sicilia: F.
co[n]uent[us] ordinis Predicatoru[m] bononiensiu[m]:
tam preclari q[uam] omnigene eruditio[n]is refertissimi.
omnibusq[ue] euangelica documenta ...**

Petrus <de Hieremia>

[Augsburg], 1514

VD16 P 1883

De regno [de]i p[ro]ut dat[ur] in vita p[re]senti. ser. xix.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70359)

De orōne dñica

riā domo deo israel: z cōfiteri atz indica
mibi qd feceris: z ne abscondas zc. Post
q̄ aut cōfessus fuit peccatū suum: dixit ei
Iosue. Quia turbasti nos: exturbet te do
min⁹ in die hac. lapidauitq; eū omnis isra
el: z cūcta q̄ illi⁹ erant igne p̄sumpta sunt
Iosue. vij. Et p̄fessione aut sacramentali
sequit absolutio a peccat⁹: ex potestate cla
uū apostolis z alijs sacerdotib⁹ data. Jo
an. xxi. Quoz remiseritis peccata remit
tūtur eis: z q̄rū retinueritis retenta sunt.
Hoc aut̄ domin⁹ figuratiue p̄cepit q̄n loq̄
p̄ofos ad sacerdotes misit: dicens. Ire oñi
dite vos sacerdotib⁹. Luce. xviij. z Mar.
viij. De hac ergo sanctificatione potest in
telligi illud apostoli Roma. vi. Nūc libe
rati a peccato serui aut̄ facti deo habetis
fructū vestrū in sanctificatione: sinē s̄o vi
tam eternā. ¶ Quare? modus est penitē
tialis cōfiteōis: quia quādo deest copia
cōfiteōis: vel aliquo impedimēto inter
ueniente peccato: cōfiteri nō valet: tūc suf
ficiat sola cōfiteō ad sanctificandū aiām. ps.
Dixi cōfitebor aduersum me iniustitiam
domino: z tu remisisti impietatez peccati
mei. Exemplū habem⁹ in latrone cū do
mino crucifixo: cui ex vi cōfiteōis domi
nus peccata remisit: z paradysum p̄misit
dicens. Amen dico tibi: hodie mecum eris
in paradiso. Luce. xxiij. Non em̄ latro ille
martyr fuit: quia nō p̄ christi nomine: sed
p̄ demeritis facinor⁹ suoz crucifixus est:
vt dicit Augustin⁹ in libro de unico ba
ptismo. z habet in decretis. de p̄se. dist. iij.
Baptismi vicem. Nec obstat qd̄ d̄ Hiero
nyim⁹ de penit. dist. i. in p̄ortuna. vbi lo
ques de latrone dicit: q̄ fecit homicidij pe
na martyriā: quia vt d̄ tibi glo. hoc intel
ligitur ratōe eterni p̄mij: quod q̄n martyr
recepit cōfiteō. Martyr em̄ dicit latro. i.
cōfiteōis. martyr em̄ interpretat̄ p̄fiteōis. Si
aut̄ queras. vnde hanc cōfiteōnē habuit
latro ille: Respondeo: ex tactu ymbre bra
chij christi: nec miruz: cū de Petro legat̄
Actū. v. q̄ ymbra ei⁹ sanabat infirmos.
De hac ḡ sanctificatione in vit̄ ma hora vi
te: p̄t̄ intelligi illd̄ Hiero. xij. Congrega
eos q̄n gregē ad victimā: z sanctifica eos
in die occisiōis. Nota moraliter p̄tra mul
tos q̄ vellēt sanctificari ad instar latro
nis: vellēt em̄ habere malā vitā z bonam

mortē. De talib⁹ d̄ Hiero. q̄ vit̄ d̄ centi
millib⁹ vn⁹ saluatur: z de nullo in scriptura
legit nisi de latrone. ¶ In Aug. in libe de pe
nitētia. z in decre. de pe. dist. vij. Null⁹ ex
peccet q̄n peccare nō p̄t. Arbitrij em̄ fer
rit libertatē. i. de e⁹ vt delere possit cōmissa
nō necessitatē. Quis p̄us itaq; a peccat⁹ re
linquit q̄ ip̄e relinquit ea: nō libere sed q̄n
necessitate p̄dēnat zc. Idē Aug. in eadē
dist. in c. Siquē possit. sic ait. Age penitē
tiā dū sanus es: si sic agis: dico tibi q̄ se
curus es. q̄ p̄niam egisti eo tpe q̄ peccare
potuisti. Si aut̄ vis agere p̄niam q̄n pec
care nō potes: peccatē te dimiserit: nō tu il
la. ¶ Quare? modus est martyrialis as
fictiois: z h̄ vez nō solū quādo p̄ fide ḡs
monit⁹: sed etiā quādo p̄ q̄cūq; virtute siue
iustitie siue castitatis siue alterius. Pro
bat hoc auctoritate z exēplo. Auctoritas
habet Barth. v. Beati q̄ p̄secutionē pa
tiunt̄ p̄ter iustitiā: q̄n ipoz est regnū ce
loz. Nota p̄ter iustitiā. i. generalē q̄ com
p̄hēdit oēs virtutes. Exēplum habet in
Joāne baptista: q̄ martyr est gloriofus:
q̄uis nō p̄ter fidem sed p̄ter iustitiā ocy
cūsus sit: vt p̄t̄ Mar. vi. De isto ḡ modo
sanctificatiōis p̄t̄ intelligi illud Sopho.
Preparauit domin⁹ hostiā: sanctificauit
vocat⁹. Amen.

De regno dei putatur in vi
capituli Semo. xix.

Adueniat reg
num tuū. Postq; in p̄tima p̄
cedētī petitiōe petiuit bonū
iustificationis. i. ḡm gratūfacientē. ḡm
aut̄ ip̄a est via ad ḡm: q̄ nō est aliud ḡ
ḡm p̄sumata z ad cōplēmentum adducta.
Ideo p̄sequenter subdit hic sc̄da petitiō q̄
quā petim⁹ bonū gloriā: dicitur Ad
ueniat regnum tuū. Saluterur ḡm ma
ria zc. Pro euidētia z intellectu huius
petitiōis est notandū q̄ hoc petitiō potest
dupliciter intelligi: s̄m q̄ dupliciter po
test accipi regnū dei. Primo modo potest
accipi regnū dei qd̄ datur in vita p̄sēn
ti. Secundo modo potest accipi regnū dei
quod datur in vita futura. Primo regnū

dei est iustitia generalis: in qua cōprehen-
dunt omnes virtutes. Propter quod dicit
apud Roma. c. iij. Nō est regnū dei esca
z potus: sed iustitia z pax z gaudiū in spi-
ritu sancto. Et Gregorius dicit qd summū bo-
num est iustitiaz colere: ac sua cuiq; iura
suare. c. ij. q. ij. Lū deuotissima. Hoc g re-
gnū dei cōsistit in iustitia / put est virtus
generalis: pax autē z gaudiū sunt effectus
cōsequentes ipam iustitiā quasi fructus: z pre-
mia z remuneratiōes eius. Sicut em̄ ex
vino sequitur turbatio z inquietudo: iuxta
illud psal. Turbati sunt omnes insipientes
corde. Ecclie. lviij. Non est pax impijs
dicat dominus. z Gregorius Augustus. Iustitia domi-
nū sic est vt pena sit sibi omnis inordi-
natus animus. sic ex iustitia sequitur pax z
gaudiū. psal. cvij. Pax multa diligentibus
legem tuam: z nō est illis scandalū. Gregorius
alibi psal. lxxxiij. Audiam qd loquitur in
me dominus deus: quoniam loquitur pax z
plebem suam: z sup san. su. z in eos qd con-
ad cor. Et quia iustitia z pax z gaudiū in
nobis ipis sunt: si virtuose viuimus. Idē
circa dicit dñs Luce. xvij. Regnū dei in-
tra vos est. Dicit autē iustitia regnū dei
duppliciter ratione. scilicet pax z actiue. Passiue
quodem: quia p frutes ipas in iustitia gene-
rali pntentia deus regnat in nobis: z nos
in ipō regimur: sicut regnū regit a rege. et
ipse rex regnat in regno per vasallos suos
Virtutes em̄ sūt vasalli chri: ppter quod
dicit dominus virtutū. Ps. Dominus
virtutum ipse est rex glorie. z de virtutibus
par sunt habitus infusi. Actiue pō: quia
per virtutes nos sumus reges: in quōtū per
eas bene regimus potentias anime quas
si quatuor: maximas ciuitates: quia vici-
potentiā intellectuā bene regimur per si-
dem z prudentiā: potentiā appetitiuā ra-
tionalem que est voluntas: bene regimur
per charitatem z iustitiā. potentiā tra-
scibilem per fortitudinem z patientiam.
potentiā cōcupiscibilem per temperan-
tiam z sobrietatem. Regimus etiā corp⁹
cū qnq; sensibus: quasi aliud regnū cū qnq;
castris. Propter qd dicitur Apocal. v. Fe-
cisti nos deo nostro regnū z sacerdotes: z
regnabim⁹ super terrā. Vñ dñs. Si be-
ne mēbra regis: es dign⁹ noie regis. Hoc
est regnū verū sine qd nullus pōt vere dici

rex. Nota hic exēplū Diogenis z Alexā-
dri. qd Diogenes cū dixisset q Alexander
erat su⁹ seruo suoz: interrogat ab eo qd
re h dixerat: Respondit: Ego pualē cupi
ditatibus meis: z etrenās illas: z subigens
mibi illas: vt mibi fiant. Tibi autē cupi
ditates pualent: z illarū seru⁹ efficiētis / il-
larū obdrepās iustitiā. q seru⁹ es seruoz
meoz. Idē dicitur scriptura. Melior est patientia
viro forti z q dominat anio suo: expu-
gnatoze vrbū. Proverb. xvij. Irē ecclesia.
Omnipotēs z misericors de⁹: quez nosse
viuere: cui fuisse regnare est zc. Igitur fuit
hunc sensum: p hanc petitionē Aduentat
regnū tuū: perim⁹ iustitiaz generalē: que
vt dixi pmet omes frutes. Et quis hec
petitio possit intelligi in pma petitiōe: p
quā petim⁹ grām iustificantiē: in q etiam
cōnectit iustitia z cetera omes frutes in-
fuse. Nihilomin⁹ de hōmō iustitia sermo
prensus erit: ex quo in ea dicit pssistere regnū
dei. Notādū qd iustitia diffinit sic a legi-
stis. Iustitia est pntas z ppetua volūtas /
ius suū vnicuiq; tribuēs: vt insti. de iur
sti. z iure. in pnci. z ff. eodē. t. j. Iustitia.
Sic ar dicit Tho. ij. q. i. lviij. ar. j. volūtas
accipit hic p actu: nō potētia. z accipit hic
actus p habitū: sicut cōsuetudō erat apd an-
tiquos diffinire habit⁹ p act⁹: sicut Augu-
stinus dicit sup Joānem. q fides est credere
qd nō vides. Et Ambrosius q penitētia est
pccata mala plangere: z plangēda iterūz
nō committere. Dicit autē ppetua non est
parte act⁹: nō qd act⁹ perpetuo duret: qd
sic solius dei volūtas est perpetua: sed ex
parte obiecti: qd scilicet aliq; vult ppetuo fa-
cere aliqd: z hoc requirit ad radicem iustitiē
Nō em̄ iusticie ad radicem iustitiē q aliq; s
velit ad horam in aliq; negotio huare ius-
titiā: quia vix inuenit aliq; qd vellet in
omnibus iniusta agere. sed sequitur qd hōmō
habeat volūtatē perpetuā z in omnibus
iustitiā pseruādi. Qd autē sequitur: ius su-
um vnicuiq; tribuēs: intelligit vel p mo-
dū imperantis z dirigētis: z hoc pertinet
ad iudicem: qz iudex est iustū animatū. z
pnceps est custos iusti: vt dicit in v. Ecclie
rū. Vel per modū creāntis: z sic subdit
reddat quod suū est vnicuiq;. Est igitur
notādū qd loquēdo de iustitia prout est vir-
tus generalis fm̄ qd accipit cū dicit q re-

De oratiōe domica

quā dei iusticia zc. Ad iusticiam prinet
vnicuique reddere qd suū est. Tūc gerim?
iusti cū reddiderim? vnicuique qd suū est.
obitū. Et psequit adueniet ad nos regnū
dei/inquātū pōt in pūti vicia haberi. Qui
qz ergo debem? diuersis que debem? eis
soluere: videlicet

Primo debem? deo verā credētia

Secūdo sup: or: pmpā obediētia.

Tertio cōtū gñāle bēnuolētia.

Quarto iheron: sollicitā diligētia

Quinto nobis in scriptis puram consi
nentiam.

Primo g zc. Vera credētia est qū cre
dulitas interior est pformis opibz extero
ribz. Veritas em̄ vt ait phus est adēq: rō
rei ad intellectū. tūc g est vera fides qū ē
cordi: l. z verbal: vt qd cor credit os loq̄
pfitēdo. Talis erat fide dauid: q dicebat
Credidi ppter qd locut? sum zc. Notādū
ē q circa fide habet se qd rificariā gen? hu
manū. Quidā em̄ habet fidem cordiale: z
nō pbalē: sicut sūt illi q timore mortis ab
negat fide chri: ore: tū corde tenent eā zc.
Tales sūt i tali statu decedūt: dānant. Ro
ma. x. corde credit ad iusticiā: ore autē cō
fessio fit ad salutē. Nota exēplū de Elea
zaro sene: q noluit mortē euitare/ simulan
do se carnes porcinas māducasse zc. sicut
legit. j. Macha. vj. Quidā pō ecōtra ha
bent f. de pbalē: sed nō reale: sicut sūt fal
si chriant: q pfitētes pbo chri fide: in cor
de tū nō credūt/ aut dubitāt. dubi? aut in
fide infidelis est: sicut dicitur in c. j. de he
reticis. Multi sūt hodie tales q adorant
chri: audūt miss: s z sermones: sed i cor
de nō credūt. Quod patz. quia viuūt car
naliter z in peccatis mortalibz: sicut sunt
concupinarij/ ysurarij/ simoniaci/ pīrate/
vidicarij: ceteri hōmō: tales nō sunt ve
re fideles. Unde apłs ad Titū. j. Confite
rent se nosse deū: factis autē negant. Sup
q̄ textu dicit Hiero. z habet in decretis. ij. q.
ij. Estimāt qdā in eo deum tū negari: si
in psecutiōibz q̄s a gētilitate cōprehēsus
cōfiteri rennerit se esse chriantū. Ecce apo
stolus omnibz q̄ pueria sunt factis deū af
ferit negari. chris sapiētia est: iusticia: veri
tas: sanctitas: fortitudo. Negat p insipie
ntiam sapiētia: p iniquitatē iusticia: per men
daciū veritas: per turpitudinē sanctitas:

per imbecillitatē animi fortitudo. p̄tenti
cūqz vincimur a virijs atqz peccatis: totij
ens negam? deū. Quidā em̄ z terrū: ne
trā fidem habēt neqz cordiale neqz pbalē:
sicut sūt infideles. Ecce q̄s dicit Joan. ij.
Qui nō credit: iā iudicat? est. Itē Bar.
vlti. Qui pō nō crediderit: cōdemnabit.
Quidā z qrti habent verāq: sicut sūt veri
chriantī q z corde pfecto credūt z nullo
timore pcessi confiteri chriū p̄tinent.
Hac credulitatē debem? deo: nā z ipse dy
cepit discipulis dicēs. Eritis mihi testes
in hierlm̄ z in omni iudea z samaria z vsqz
ad vltimā terre. Itē apłs Heb. ij. Oportet
accidentē ad deū credere zc. Sic ḡ fia
ctendo reddem? deo credētia debitam.
Secūdo debemus supior: pmpā obedi
entia: z hoc duplici rōne. Prima est: q̄
perior tā s. ualēs q̄ temporalis est vicariū
dei. vñ sicut debet obediētia deo: sic z vi
cario eius: q̄ repñtat psonā eius. Luc. x.
Qui vos audit me audit: z q̄ vos spernit
me spernit. Itē Roma. xij. His ania po
testatibz sublimioribz subdita sūt: nō em̄ ē
potestas nisi a deo. q̄ aut a deo sūt ordina
ta sunt. Itaqz q̄ resistit p̄tati dei ordina
tiōi resistit. Et infra. Deū em̄ minūter est
vindex in trā ei q̄ malū agit. Ad idē fuit
ij. q. ij. Qui resistit. Secūdo rō est: q̄ obedi
entia est qdā p̄fatio fidei interioris: et
iō sicut debet fides deo vt sup̄ dictū est: sic
z obediētia. Itē autē de p̄cipit vt obedi
amus p̄tatis: ḡ debemus p̄tatis obedire.
Heb. xij. Obedite p̄positis vestrīs z sub
iacere eis. Itē em̄ p̄cipit q̄ rōne p̄tatis
mabz vestrīs reddatur. Itē ad p̄cipit
dicit Greg. in mora. li. vl. z bi. vij. q. j. Sed
endū. Obediētia victimis iure p̄ponitur.
q̄ p̄ victimas aliena caro: p̄ obediētia
p̄ p̄tā volūtas maculat. Et aduerso
go meli? ostendit qd de eius laude sentia
tur. Si em̄ q̄n arōlādū est p̄tā repugnā
re/ z q̄n scil? idolatrie nolle adq̄scere: ob
la est q̄ fidei possidet meritū obediētia.
line q̄ quisqz infidelis esse iudicat. etiam in
delis esse videat. Et q̄ textu patz q̄ loqz
bediētia p̄cipit esse infidelis: z ideo maculā
est puniendus inobediētia. Unde p̄cipit
papa. xj. q. j. Si quis sacerdotum vel
liq̄rum clericor. suo episcopo inobediētia
fuerit/ aut ei infidias parauerit/ aut cōtra

meliam aut caluniam vel couicta intule
rit: couinci potuerit: mox deponit? curie
tridat: recipiat qd inique gessit. Predit
ta ha sit in licitis z honestis: alioqn no
tenet subditus obedire supiori si ei pceptis
at aliqd inhonestu z iniustu: dūmō mani
festū sit iniustu: yr pbat. rj. q. ij. Si do
minu? z c. Julian? z nor. glo. in ca. Perui
reliculoy leuiathā .xij. dif. vide hoc. Si
aut nō sit manifeste iniustu: excusat in bdi
tus obediedo rōne dubij z subiectionis.
rxiij. q. j. Quid culpaf. Tertio debe
mus equali generalē beniuolentiā: nō ex
cipiedo aliquē: sed omnes debemus dili
gere bonos z malos/amicos z inimicos
z c. Probat rōne z auctoritate. Ratio su
mitur a similitudine. Haz videmus q p
pter reuerentiā z amorē quē gerimus ad
deum/ diligim? z honoramus imagines
suar cultuscunq sine materie: siue de auro
siue de argēto: siue d lapide siue de ligno:
siue etiā de carbone. z hoc nō rōne imagi
nis: sed rōne imaginari: yr pbat de pte. di
stia. ij. Generabiles. z c. Peruenit. Idez
de imagine p̄gimo z sanctor. Sō nulla
imago in creaturis corporalibz est magis
ppria deo q homo. Gene. j. Faciam? ho
minē z c. Et ad eiusdem imaginē q̄ppe dei
factus est homo. Declara z c. Dpouit er
go q̄ ex dibeā? reuerentiā hēibz z beniuolē
tiam/ cultuscunq sine qualitate: siue sint d
auro: yr sunt persone habētes charitatez.
siue sint de argento: yr sunt homines ha
bētes scientiā. siue sint d lapide: yr sūt ira
cundi. siue de ligno: yr p̄one mūdane: que
sunt yr ligna arida. siue d carbone: yr sūt
peccatores z ribaldi: q̄ interiori sunt nigri
p malam p̄ciam: z exteriori p malā famā.
L. d. c. ij. Denigrata est sup carbōes fa
cies eoz/ z nō cogniti in plateis. s. vite bo
ne. q̄ omes ad imaginē q̄ppe dei facti sūt
Ideo d. j. Jos. iij. Si q̄s dixerit qm dē
ligo deū z frēm suū oderit: mēdat ē. Qui
em nō diligit frēm suū quez videt: deum
quē nō videt quō p̄r diligere: z em alia
auctoritas Hart. vj. Diligite inimicos
vestros: bñfacite bis q̄ oderit vos. z c. No
ta bñfacite. debet em ista dilectio z beni
uolentiā hēe tria. s. cor/ linguā z op: alio
qn nō ē vera. s. Jos. iij. Qui habuerit sub
stantiā dui? mōi z viderit frēm suū neces

sitate hēe/ z clauerit viscera sua ab eo/ q̄
mō charitas dei manet i illo: s. illi nō dē
ligam? s. bo necq linguā tm: sed ope z mō
rare. Patz q̄ debem? eq̄li beniuolentiā
generalē. Jo de aplos Roma. xij. Reddi
te oibz debita: cui tributum/ tributuz: cui
vertigal/ vectigal: cui timorē/ timorē: cui
honorē/ honorē. nemini q̄cōs debeatis ni
si yr inuicē diligatis. Quarto debem?
inferiori sollicitā diligentē ne occasiōe neq
gligētiē plati subdit? pereat: z erigat san
ctus eius de manibz suis. Rom. xij. Qui
peff in sollicitudie: nec excusat si pastor dē
cat se ignorare subditos esse malos: sicut
pleriq̄ plati se excusant: qz cultibz pastor
p̄cipit a deo dicere. Diligentē agnoite vul
tū pecoris cui: tuosq̄ greges p̄sidera. Pro
uerb. xvij. Ideo d̄ Greg. in Registro. z
habet in ca. Quis. de regu. iij. Nō excusat
pastor si lupus comedit oues z pastor q̄
rat. q̄mo pastor debet exponere vitā suā
am pro salute subditoy. Joan. r. Bonus
pastor animā suam dat p ouibz suis. Sup
per q̄ rectu d̄ Grego. in homel. Primum
nobis est exteriora nostra misericorditer
ouibz impendere. postremuz sō si neces
sitē etiā mortē nostrā p eudem ouibz minū
strare. A p̄mo aut hoc minimo puenitur
ad postremū maius. Sed cū incompara
biliter longe sit melior ania qua viuimus
terrena substantia quā exteriori posside
mus: qui nō dat p ouibz substantiā suam
quādo pro bis daturus est animā suam.
Quinto debemus nobis metipsis purā
continentiam. Roma. vij. Fratres debito
res sumus nō carni/ yr fm carnē viuam?
Si em fm carnem vixeritis/ mortificauē
ritis/ viuētis z c. Amen

Quid sit regnum dei.
Sermo. xxx.

Adueniat re
gnuz tuū. Sup s̄mone primo
expe s̄ta est hec petitio fm pri
mū modū: pur. s. accipit regnum dei pro
ut datur in vita presentī. Hodo restā: ex
ponere fm secundum modum: videlicet